

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno CCCXIV. ad annum CCCXLVI.

Parisiis, 1644

Prooemivm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15072

CANONES
CONCILII NICÆNI LXXX.
EX ARABICO IN LATINVM CONVERSI
& recogniti
A FRANCISCO TURRIANO SOCIETATIS IESV.
PROOEMIUM.

FVISSE alios Canones in magna Synodo Nicæna editos præter 20. qui adhuc Græce extant, quia Magdeburgenses in Centuria 4. cap. 9. de Synodis negant, ceteris testimoniis, quæ sunt infinita, prætermisissis, satis Africani episcopi testantur. Illi enim nisi hoc certum, & explorate cognitum habuissent, nunquam sic ad Bonifacium pontificem scripsissent, quia in nullo codice Græco eos reperire possent, desiderare se vehementer, ut ex ecclesiis orientis opera & studio ipsius Bonifacii sibi mitterentur, de reliquis Canonibus loquebantur: 20. enim iam habebant a Cyrillo Alexandrino, & Attico Const. missos, & in Concilio Carthaginensi sexto recitados. Cur autem viginti illi ubique fere & omni tempore seruari fuerint, reliqui vero minus, non potest alia esse causa, nisi sæpissime descriptos fuisse, ob maiorem eorum in ecclesiis usum & necessitatem, quam reliquorum. quod facile intelligi potest, si quis omnes eos inter se conferat. De numero autem testatur Athanasius in epistola ad Marcum pontificem, fuisse 80. qui postea consilio patrum Concilii Nicæni in 70. sententias redacti fuerint. Quod quidem ita facile fuit, ut 70. sententias, quas Zephyrinus scribit in epistola 1. a sanctis apostolis constitutas esse, in 85. Canones apostolorum distribuerint. Fuisse vero Nicænos Canones e Græco in Arabicum translatos, quia testes habere non possumus, tota res ad coniecturas & signa, quibus veritas illustrari solet, traducenda est. Coniecturæ autem capiendæ sunt a causis, a temporibus, a locis, a personis, a Canonibus ipsis. Quis enim cum ratione dubitare possit, quin Alexander archiepiscopus Alexandrinus, qui magnæ Synodo interfuit, illos ipsos Nicæne Synodi Canones ex integro & incorrupto exemplari Græce descriptos secum Alexandriam reuersus attulisset, & in ecclesia sua diligenter seruari curasset? Sed cum lingua Græca non esset prouinciis Alexandriae, & Aegypti, & Pentapolis vernacula, sed Arabica, quis rursus non iudicet ad

ANNO
CHRISTI
325.
X.
V.
præ-
s in
sunt
nim
sic
reco-
rien-
quis
Ale-
men-
tem-
usa,
sum
7, si
tha-
filio
qui-
epi-
tolo-
Ara-
con-
est.
ocis,
pos-
gnæ
egro
re-
Sed
pi,
ad

pronidum pastorem pertinuisse curare, ut Synodus Nicæna, qua, ut beatus Athanasius ad Marcum pontificem scripsit, populus & derus imbuebatur, in Arabicum sermonem conuerteretur? Qui enim loquitur lingua, semetipsum, inquit, ædificat: qui autem prophetat, ecclesiam Dei ædificat. Sciebat Alexander, quod Apostolus ait: Nunc autem, fratres, si venero ad vos linguis loquens, quid vobis prodero, nisi vobis loquar aut in reuelatione, aut in scientia, aut in prophetia, aut in doctrina? Sic pontifex Euaristus, cum decretum de forma nuptias celebrandi ad Africanas ecclesias misit, quia vulgus non intelligebat Latinam linguam, curauit, ut literæ suæ Latinæ in linguam Punicam transferrentur, quas literas prophetarum, id est, interpretum vocauit. Sic enim in vetustis & emendatis codicibus legitur prophetarum, & non præfectorum, ut alias a me notatum est. Et beatus Augustinus eadem ratione cum vellet ut sua cum Crispino Latina disputatio de rebaptizatis ab eo Mappaliensibus, ab illis ipsis Mappaliensibus, qui Latine nesciebant, intelligeretur, sic scripsit in epistola 173. Si voluntate sua Mappalienses in tuam communionem transferunt, ambos nos audiant, ita ut scribantur quæ dicemus; & a nobis subscripta eis Punice interpretentur. Hactenus Augustinus. Sed quomodo, dixerit quispiam, si Canones isti Nicæni ex eo tempore Arabice saltem seruati sunt, non potuit eos beatus Athanasius Alexandria reperire? Imo capitula Synodi Nicænae combusta fuisse querebatur, & dolebat? At quis ignorat in reperiendis libris, siue ad delendum, siue ad seruandum, casum esse? Si qua Ariani 70. capitula Synodi Nicænae combusserunt, ubique Canones Nicæni perierunt, neque viginti, quos semper Græce & Latine habuimus, & qui adhuc in omnibus ecclesiis extant, habere deberemus. Deinde quid interest, utrum hi Canones Arabici ab illis Græcis ab Alexandro ex Synodo allatis, an ab illis a Marco pontifice ad Athanasium postea missis profecti sint? Imo quid interest, curasse Arabicam interpretationem e Græco Alexandrum, qui primus Canones Nicænos Alexandriam ex Concilio attulit, an alium ex successoribus eius, aut etiam alium quempiam ex episcopis prouinciarum Alexandria, quibus, ut dixi, lingua Arabica vernacula est? Una enim ratio & causa erat prophetandi, id est, interpretandi Arabice, ut ecclesia, quæ alia lingua quam Arabica loquentem non intelligeret, ædificationem ex Canonibus Nicænis acciperet. Præterea, quod nos facere solemus, ut bonum auctorem ex Græcis utraque lingua, & Græca & Latina, pari diligentia custodiamus; ut si Græ-

cum casu aliquo amiserimus, supersit qui iacturam compenset: si Latinum, Græcus. Cum ergo illis temporibus, & illis potissimum locis, quibus Arius cœpit, omnem memoriam Synodi Nicænæ Ariani omni studio & vigilia delere studerent, quis non facile credat, dedisse operam episcopos Alexandria, ut Canones & acta Concilii Nicæni & Græce & Arabice scripta custodirentur? Unde vero factum sit, ut diutius Arabici Canones seruati sint, quam Græci, in promptu est ratio, quia quo notior erat tunc, ac magis familiaris lingua Græca, ut nunc etiam, quam Arabica, eo facilius ab hostibus ecclesiæ, qui eos quærebant ad delendum, Græci, quam Arabici agnosci & deleri potuerunt. sed concedamus. Rursus dicit alius, translatos fuisse in Arabicum Canones Nicænos Græcos, unde scimus, aut probamus, esse hos Arabicos, illos Nicænos? hic iam non caremus testibus, ut coniecturis tantum agendum sit. testes enim sunt tum ipsi illi Canones Græci viginti qui extant, qui in his ipsis Arabicis seruntur; tum alii, quos antiqui patres testantur a Synodo Nicæna factos esse; quos quidem cum in his Arabicis reperiamus, quis eos non numerabit Nicænos? Qui vero nec ex illis viginti sunt, nec ex illis quorum testes habeamus Nicænos esse, si graues sunt, imo grauissimi, & illa magna Synodo digni, & plerique eorum cum aliorum Conciliorum Canonibus consentientes, quis supposititios esse dicat, nisi aliquis fastidiosè contentiosus, aut contentiosè fastidiosus? Dicendum est iam, quis nobis hos Canones attulit, & de interprete eorum ex Arabico, ut de omnibus ratio constet: nam hæc etiam scire auebunt, qui sunt paulo curiosiores. Igitur pater Baptista Romanus Societatis Iesu, cum esset Roma Alexandriam profectus comes Roderici Hispani patris reuerendi eiusdem Societatis Iesu a Pio quarto cum mandatis missi, ex libro patriarchæ Alexandria commodato, in quo erant etiam, ut affirmabat, acta Concilii, hos Canones manu sua exscripsit, & Romam attulit: quos cum Latine interpretatus esset, & cum domino Georgio archiepiscopo Damasceno natione Maronita contulisset; ego, qui vehementer desiderabam ne quid interpretationi desideraretur, dedi operam, ut Ioannes Senatus Alexandrinus mercator, qui eo tempore ex Melite insula huc aduenerat, & Arabicam linguam probe nouerat, ad recognoscendam & emendandam interpretationem adhiberetur: & quia non parum interesse putabam percunctari accurate & subtiliter, quam vim hoc aut illud verbum haberet, volui semper interesse, tametsi ut ego Ioannem intelligerem, & ille me, interprete Baptista opus erat.

ANNO
CHRISTO
325.

Hos Canones, & hanc eorum interpretationem diu apud me retinui, & suppressi, quod maiore adhuc studio & industria limari eam cuperem. Sed cum reuerendus pater Pisanus nostræ Societatis Iesu eos flagitaret, multis de causis negare neque potui, neque debui, præsertim cum in inuestigandis magna solertia & sagacitate, & multiplici lectione colligendis actis, & Canonibus Nicænis, iam diu illum laborare intelligerem. Vt sus est ille arbitratus suo non omnibus, sed quibus pro ratione propositi & instituti sui visum est, & iis quidem non satis emendatis & integris. Ego interim cum magno adhuc desiderio tenerer priorem interpretationem cum alio si possem aliquando recognoscere & conferre, incidi in Paulum Vrsinum neophytum natione Turcam, qui quia erat studiis Arabicæ, & aliarum linguarum imbutus, & Latine, atque Italice mediocriter loqui didicerat, effeci quod volebam: recognita & collata sunt omnia, & correctæ non pauca. accessit ad hanc recognitionem aliud exemplar Arabicum vetustum ex bibliotheca pontificis Marcelli II. quod ita cum Alexandrino conueniebat, ut plane videretur utrumque ex eodem exemplari descriptum, licet in exemplari Marcelli aliquot paginas anteriores vetustas consumpsisset. Hos igitur Nicænos Canones eo numero & ordine, quo reperti sunt, ex Arabico translatos quia multi desiderabant, neque laborem meum in eo negotio sumptum, nec alienam industriam in hoc studio positam amicis & studiosis inuidere volui. erit id etiam reuerendò patri Pisano, mihi in Domino carissimo, non ingratum modo, sed iucundum etiam & probatum. Vt terque enim Canones Nicænos celebrare, & sempiternæ memoriæ mandare volumus; licet partim eosdem Nicænos numeremus, partim non eosdem, sed alios, in quo licuit quidem illi iudicium suum sequi, & quos in epistola Iulii primi & secundi Nicænos Canones legebat, in num. 70. sententiarum recensere: & mihi rursus licere existimaui, confiteri quidem illos Nicænos, sed extra hanc recensionem ponere, & dare illis locum in actis ipsis, quæ accuratissime scripta fuisse testatur beatus Athanasius in epistola de Synodis Arimini & Seleuciæ; & Photius Constant. legisse affirmat acta Synodi Nicænæ tribus voluminibus a Gelasio quodam scripta. mouit me etiam, quod legeram Isidorum siue Hispalensem, siue alium, in prologo collectionis Canonum audisse quosdam episcopos ex oriente, qui affirmabant vidisse ingens volumen actorum Synodi Nicænæ; in quibus aiebant iudicia querimoniarum & definitiones, ac constitutiones contineri. Vbi autem iudicia & actiones causarum tractantur, neces-

Primam editionem
Pisani intel-
ligit.

se est interdum, ut leges ecclesiasticae recitentur, & iudiciales sententiae inter actiones ipsas sanciantur, ut in actis Concilii Chalcedonensis factum est, quae illi episcopi ex oriente ad exemplum actorum Synodi Nicenae scripta esse dicebant, ut perspicitur in actione 12. ubi causa Bassiani & Stephani episcoporum ecclesiae Ephesiorum acta & iudicata est; & quia contra leges ecclesiasticas ibidem recitatas facti fuerant episcopi, priuati sunt. Item in actione septima, controuersia Maximi Antiochiae episcopi, & Ioannis Hierosolymorum de paræciis dirempta est. Ad acta igitur Synodi Nicenae semper arbitratus sum pertinere, quae Iulius in epistola prima ad orientales in Synodo Nicæna statuta esse testatur de prerogatiua ecclesiae Romanae in Conciliis generalibus, in prouincialibus, in iudiciis & causis episcoporum, de appellationibus in iudiciis ecclesiasticis, & illa tam multa capitula, quae idem Iulius in rescripto contra orientales sumpta item ex Nicæno Concilio affirmat & recenset, quae sunt omnia iudicialia. Imo ipse idem Iulius pertinere quidem ista ad acta Synodi Nicenae, & inde sumpta esse non obscure significasse videtur, cum recensio Capitulorum finem imponens, subiungit: Plura de his ideo non inserimus, ne vacuare, uilemve praedictam Synodum facere uideremur, aut fastidium legentibus, audientibusque prolixa faceret epistola. Si quis autem de his ampliora atque abundantiora scire uoluerit, in sacro nostrae sedis scrinio, & ea quae praediximus, inuenire poterit, &c. cum dixit, ne vacuare, uilemve facere praedictam Synodum uideremur, perfecta acta Synodi intellexit: non enim Synodus in Canonibus tantum consistit, alioqui nullae Synodi essent, quae nullos Canones composuerunt. neque rursus si totos siue 70. siue 80. Canones Synodi Nicenae Iulius recitasset, continuo totam Synodum exinanisset, uilemve fecisset, cum Canones separatim etiam ab actis Synodi ferri soleant. Deinde cum dicit Iulius: si quis his ampliora, & abundantiora scire uoluerit, in sacro nostrae sedis scrinio inuenire poterit, non potest dubitari, quin ad acta hoc retulerit; in Canonibus enim non copiose, sed breuiter & strictim agitur. loquitur ergo mea quidem opinione Iulius de legibus siue Canonibus ecclesiasticis, quas decisiones uocant, quae erant per acta & actiones causarum tamquam sanguis per uenas corporis fusus: nec enim iudiciales decisiones aptius collocari poterant, quam inter causas ipsas, & causarum actiones quae in actis continebantur. Confirmat hoc quoque illud Nicolai I. dist. 19. c. Si Romanorum: praesertim, inquit, cum Synodalia gesta, inter quae ipsi Canones statuti sunt, in codice Canonum

ANNO
CHRIST
334ANNO
CHRIST
334

ANNO
CHRISTI
325.

num non habeantur. Hoc ipsum testatur etiam Theodorus Balsamon Canonum Synodorum Græcarum interpres, qui acta Concilii Nicæni legit. Is ergo explanans primum Canonem Synodi Antiochenæ in eos qui Canonem Concilii Nicæni de celebratione Paschæ non seruant; hoc, inquit, in Canonibus Nicæni Concilii non est inuentum, sed in actis primæ Synodi inuenitur. In illis actis continebatur quoque ille Canon de appellationibus, quem Zosimus pontifex Nicænum esse in 6. Synodo Carthaginensi testatur, qui fuerat post Nicænum Concilium in Synodo Sard. c. 7. renouatus. ad eadem acta referendi sunt Nicæni Canones de generibus non ordinandorum, de penitentibus in epistola 6. Innoc. ad Agapetum Macedonium, & de aliis in epistola 24. ad Synodum Toletanam, & de bigamis in epist. Ambros. 82. & si qui alii sunt, de quibus auctores meminerunt, quos reuerendus pater Pisanus in libro suo de actis & Canonibus Synodi Nicæne diligenter & erudite notauit. De primo autem Canone ex 20. Græcis, qui in his ex Arabico desideratur, arbitror dicendum esse, aut illud de eunuchis non ordinandis in primo ex Arabicis, de insanis & energumenis item non ordinandis, ab interprete e Græco in Arabicum per negligentiam prætermissum esse, ut accidere solet interpretibus: aut illud de insanis & energumenis eadem negligentia prætermissum in Græco ab eo qui descripsit. quod vero factum est initium descriptionis Canonum a Canone de non ordinandis, valde apposite factum mihi videtur, ut in ecclesiasticis regulis illæ prius collocentur, quæ sunt de prohibendis ordine ecclesiasticorum, ad quos ecclesiasticæ regulæ, siue Canones in primis pertinent. Alter Canon est in Græcis viginti, id est, 14. de catechumenis lapsis per breuis, qui in his quoque ex Arabico cum illo de eunuchis deest; quod culpa etiam interpretis fieri potuit. reliquos Canones Synodi Nicæne Græcos facile est in his ex Arabico notare; tametsi aliquos *καὶ ἰνὸν τὸν* Græce, Arabice vero eosdem pleniores. Si quis vero ita delicatus sit, ut quia ex barbara lingua interpretatio Latina Canonum Nicænorum facta est, paruifaciendos esse existimet; aut quia aliæ non paucae aliorum argumentorum & librorum interpretationes incertæ, ac sine auctoritate ferri soleant, hanc quoque interpretationem Arabicam talem esse arbitretur, non puto cum eo contendendum esse: quæ pacis sunt, sectemur, inquit Apostolus, & quæ ædificationis sunt, custodiamus, dicamusque istis, quod idem Apostolus Thessalonicensibus scripsit. Prophetias nolite spernere, omnia probate; quod bonum est, tenete: interpretationes enim in scriptura prophetiæ quoque, licet homonymæ,

Concil. Tom. 2.

dicī consueverunt. Ego ita sentio, cum omnia, quæ in his Canonibus sunt, recte expensa, & accurate recognita erunt, nihil fortasse reperietur, quin probatum & magna illa Synodo Nicæna dignum appareat. Sed satis hactenus præfati sumus: reddamus iam Canones Nicænos, quibus, cum opus esse visum est, annotationes quasdam adhibuimus.

CANONES.

De iis, qui fuerunt insani, aut energumeni, non ordinandis.

CAPVT I.

IVBEMVS, vt insanus non fiat clericus, nisi cum lægrotauit, & opus fuit calidam medicinam facere, vnde in melancholiam incidit. huius insanix cum non sit causa in ipso, neque sit ex dæmone habitante in eo, non prohibet ingredi in clerum, neque cogit exire. Quare iubemus, vt dæmoniacus non possit admitti ad clerum.

33. c. Maritum. c. communiter. c. clerici, 15. qu. 1. c. fi. Can. apost. 78. Concil. Aurel. c. 16. Quia in eo qui fuit energumenus, semper suspecta est *αυαρδία*, vt Dionysius Arcopag. vocat, id est, mollitia animi, quæ fecit, vt idem ait, vt iste terroribus dæmonis succumberet, idcirco non potest ordinari. Similis suspicio est redeuntis ad insaniam, cum non ex accidenti, vt febri, vel medicina calida extitit causa, sed ex ipsius natura.

De seruis non ordinandis.

CAPVT II.

Si quis fidelium fuit seruus alicuius gentilis, a quo diligebatur, quia fideliter & diligenter res domini sui custodiebat; postea vero, quia dura seruitute premebatur, inuito domino recessit; non potest iste admitti ad clerum nisi a domino libertate donetur, & sit iudicatus dignus.

Dist. 94. c. nullus. c. nulli. & multa alia c. ibid. de eadem re.